

Експертний висновок
до законопроекту
згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про відновлення порушених прав споживачів фінансових послуг» (реєстр. № 4557 від 29.12.2020), внесений народними депутатами України Леоновим О. О. та Дмитруком А. Г.

2. Завдання законопроекту

Законопроектом пропонується встановити порядок та умови проведення реструктуризації зобов'язань фізичних осіб – позичальників за споживчими кредитами, отриманими в іноземній валюті, в тому числі забезпеченими іпотекою.

Аналіз положень законопроекту свідчить, що запропонований механізм реструктуризації суттєво порушує баланс прав та інтересів кредиторів та позичальників у цій процедурі, створюючи переваги для останніх та покладаючи весь тягар збитків виключно на банківську систему.

Законопроект комплексно не вирішує проблему, що виникла у сегменті споживчого кредитування у зв'язку з девальвацією гривні по відношенню до іноземної валюти. Натомість законопроект нівелює базові принципи господарювання в країні та договірні відносини банківських установ і клієнтів, оскільки примушує суб'єктів господарювання до перегляду попередніх домовленостей на умовах, що не відповідають їх економічним інтересам.

Запропонований законопроектом механізм не лише не враховує визначені Цивільним кодексом України принципи справедливості, рівності та вільного врегулювання сторонами договірних відносин, але й створює підґрунтя для порушення прав інших клієнтів банків – їх вкладників.

Так, порушення принципів соціальної справедливості, рівності перед законом полягає у встановленні законопроектом пільгових умов погашення заборгованості для позичальників, які отримували кредити в іноземній валюті із значно меншими відсотками порівняно із позичальниками, що отримували кредити в національній валюті за більшими відсотками і повинні виконувати свої зобов'язання у повному обсязі, відповідно до умов укладених договорів. Водночас законопроект запроваджує нерівний підхід до тих позичальників, які виконали свої кредитні зобов'язання з урахуванням збільшення валютного курсу порівняно з тими, які не мали фінансових можливостей виконувати умови укладених договорів.

Разом з тим слід зазначити, що з метою забезпечення неможливості примусового позбавлення єдиного житла позичальників, які отримали кредит в іноземній валюті, Верховною Радою України 03 червня 2014 року було прийнято Закон України № 1304-VII «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», який набрав чинності з 07 червня 2014 року (далі – Закон про мораторій).

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат [58E2D9E7F900307B040000009E0E2F0014838300](#)

Підписувач [Драганчук Юрій Олегович](#)

Дійсний з [24.04.2020 13:01:11](#) по [24.04.2022 13:01:11](#)

Міністерство фінансів України

14020-04-3/1690 від 21.01.2021

Підставою для прийняття Закону про мораторій стала неможливість для громадян через об'єктивні причини належним чином виконувати свої зобов'язання за кредитами в іноземній валюті внаслідок різких коливань курсу іноземної валюти на ринку та знецінення гривні. Законом про мораторій було встановлено, що він діє до законодавчого врегулювання питань особливостей погашення основної суми заборгованості, вираженої в іноземній валюті, порядку погашення (урахування) курсової різниці, що виникає у бухгалтерському та/або податковому обліку кредиторів та позичальників, а також порядку списання пені та штрафів, які нараховуються (були нараховані) на таку основну суму заборгованості.

У квітні 2019 року набрав чинності Кодекс про банкрутство, який встановив механізм погашення заборгованості (реструктуризації) громадян за кредитами, наданими в іноземній валюті, забезпеченням за яким виступало нерухоме житлове майно, що було місцем постійного проживання позичальника/майнового поручителя. Умови такої реструктуризації є прийнятними для обох сторін (кредитора і боржника) і передбачають не тільки виключення із суми заборгованості штрафних санкцій та пені, але й прощення (списання) частини боргу. Таким чином, Кодекс про банкрутство повною мірою вирішив питання погашення валютних боргів та проведення реструктуризації заборгованості даної категорії позичальників.

Крім того Верховною Радою України 16 вересня 2020 року прийнято Закон України № 895-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо мораторію на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», положеннями якого, зокрема, відтерміновано втрату чинності Законом про мораторій до 21 квітня 2021 року.

При цьому слід зазначити, що мораторій, запроваджений Законом про мораторій, діє вже більше шести років та фактично дозволяє деяким позичальникам ігнорувати умови кредитного договору та уникати примусового виконання зобов'язання.

Це призвело до зростання частки проблемних активів банків, що негативно позначається на їх ліквідності та платоспроможності, а отже, на належному функціонуванні банківської системи України в цілому. Адже кошти, отримані від погашення кредитів, є джерелом виконання банками зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами.

Враховуючи негативний вплив зазначеного мораторію, вважаємо неприйнятними запропоновані законопроектом положення щодо встановлення протягом двох років мораторію (заборони) на звернення стягнення на будь-яке майно позичальників та/або їх поручителів, наданих в забезпечення виконання зобов'язань за споживчими кредитами.

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Реалізація положень законопроекту не має прямого впливу на доходну чи видаткову частину Державного бюджету України.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

Реалізація положень законопроекту не потребує додаткових видатків з державного бюджету.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Реалізація положень законопроекту не впливає на виконання закону про Державний бюджет України у поточному бюджетному періоді та не потребує внесення до нього змін.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Законопроект узгоджується із законами, що регулюють бюджетні відносини.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Законопроект не може бути підтриманий.

При цьому, з огляду на функції Національного банку України, визначені Законом України «Про Національний банк України» законопроект потребує погодження з Національним банком України.

**Заступник Міністра
з питань європейської інтеграції**

Юрій ДРАГАНЧУК